

OLJUFLUTNINGUR INNANOYGGJA Í 40 ÁR

Havt samrøður og lagt til rættis: Poul S. Nybo

Komandi hósdag, 1. august, eru liðin 40 ár síðan fyrsta oljutanga-skipið kom í tann feroyska skipaflotan. Tað var tangabáturin »Esso Söldarfjørð«, sum 1. august 1951 á fyrsta sinni kom á Havnina. Handilspartafelagið ESSO læt hann byggja í Husum í Norðurtýsklandi. Esmar Fugløg var tá stjóri í Esso, og sjálvur førði hann Esso Söldarfjørð til Føroya. Tjúkt var í mjørka tá teir komu. Teir fingur landkenning á Børduni og settu so kós móti Havnini, men ólukkutíð - skipið sigldi á land á Glyvursnesi; tað slapp tó av aftur sjálv. Farið varð á Skála at bota skaðan, sum stevnið hevði fingið.

Esso Söldarfjørð varð settur í innanoyggjasigling við olju. Navnið Esso Söldarfjørð fekk skipið eftir teirri oljugoymsluni, sum tá var nógv tann størsta í Føroyum, og sum nógv tær størstu oljunøgdirnar vórðu fluttar frá - nevniliga goymsluni í Söldarfjørði. Hóast Tórshavn á hekkuni var merkt sum heimstaður Esso Söldarfjørðar, so vóru havnarumstøðurnar í Havn so vánaligar tá, at Skálafjørðurin gjørdist tann veruligi heimstaðurin. Og har liggur tangabáturin (Nú »Stathav« hjá Statoil) tá hann ikki er í sigling.

Søren Christiansen, stjóri í Statoil:

Norðsjógvurin tøkur olju-keldur alla næstu øldina

Tað, sum longu er funnið og tað, sum væntandi verður funnið, er nóg mikið til norðurlond - og heilt fitt verður til avlops at flyta út til onnur lond.

Tann 1. juli 1986 keypti almenna norska oljupartafelagið Statoil tað danska Esso frá Exxon Corporation í USA. Ánð fyri høvdu teir keypt Esso í Svøríki.

Tað kenda Esso-merkið við sínum reyða og bláa liti varð skift um við tað nýggja dropamerkið hjá Statoil allastaðni - á oljastøðum, á tangabilum, bygningum o.s.fr.

Eisini oljutangabáturin »Esso Føroyar«, ið bygdur var á Tórshavnar Skipasmíðju í 1972, skifti navn og lit. Hann kom at eitta »Stathav« og varð málaligur við dimmbláa eyðkennisliti oljufelagsins.

Og Søren Christiansen gjørdist stjóri hjá Pt. Statoil, Føroyar. Í sambandi við, at liðin eru 40 ár síðan fyrsti oljutangabáturin stevndi inn á Havnina - Esso Söldarfjørð, ið Esso átti - hava vit skifti orð við hann um ymsi viðurskipti innan oljuvinnuna.

Eftir at Irak fyri skjótt einum ári síðan hersetti Kuwait og eftir at sameinda hermegin við USA á odda leyp á Irak til tess at loysa Kuwait aftur, valdaði ikki sori av ófriði á oljumarknaðinum. Hvønn mun ávirkaða hesi viðurskipti feroysku oljusølu?

Prisirnir vóru nakað høgir meðan sjálvst kriggið var, men beinan vegin kriggið var av, fullu teir rættiliga nógv og hava einstastu triggjar mánaðirnar verið rættiliga støðugir; munandi lægri enn í t. d. mars mánaði.

Søren Christiansen sigur, at hetta við høgum oljuprisinum, tá ófriður ella krigg er í londum, har olja verður framleidd, mest er psykologi, tí oljugoymslurnar í Europa vóru á tremur.

Og tá talað verður um psykologi, verður samstundis víst á vandan at vera í uppsetri við olju. Tá liggur í allari hótan ein tilráðing

um at spara, skuldi oljan gingið undan.

- Men hinvegin eru tað teir, sum vilja gera sær dælt

úr støðuni og ætla at vinna nógvan pening eftir stuttari tíð, sigur Søren Christiansen og visir á eitt gott dømi

um, hvussu lítið fólk hugsa seg um í trongstöðu.

Tíðliga í summar var verkfall; fólk keyptu stórar

nøgdir av bensini í dunkar at hava at taka til, og úrslitið varð, at bensin var uppselt í fleiri dagar; høvdu fólk keypt bensin sum vanligt, hevði eingin verið í uppsetri meðan verkfall var. Og enn í dag hava mong fullar dunkar heima hjá sær, ið eru púra óneyðugir.

Menning

Í mong ár hevði Esso havt ætlanir um at taka seg úr Danmark og Svøríki. Og hetta merkti arbeidshattin hjá felagnum. Næstan ongur ilógur vórðu gjørdar í Danmark og Svøríki seinastu árin.

Heilt ódrvisi varð tá Statoil tók um endan. Fyrstu árin eftir ikomu sína í 1972 pumpaði Statoil næsta bara olju upp úr jørdini. Í dag er felagið við í øllum olju- og gassidnaði - frá leitan, framleiðslu, flutningi til reinsverkið og detailsølu. Mesta solan er í Útneyringsevropa, men eisini í Afrika, Landsynningsasía, Kína og Norðuramerika tekur felagið lut í leitan, framleiðslu og sølu.

Statoil pumpar í dag einar 40 milliónir tons av ráolju upp úr Norðsjónum um árið av oljuleiðum sum Statfjord og Gullfaks. Men bara í tí norska partinum av Norðsjónum verður víst á olju og gass svarandi til einar 5 milliardir rúmmetrar av oljueindum.

Statoil er í dag ein hin størsti framleiðarin av ráolju í Norðsjónum. Meginparturin av oljuni verður framvegis seldur altjóða keyparum við langtíðarsáttmánum. Tað mesta verður selt í londunum í Útneyringsevropa, men tann stóri amerikanski marknaðurin fær alsamt stóri tyding.

Ein nýggur ráoljuterminnalur í Mongstad, haðan eisini Føroyar hava fingið oljuúrdráttir, veitir Statoil eina líðiligar skipan í umsetninginum av ráolju. Í dag verður at kalla øll ráoljan hjá Statoil fermd beinleiðis í tangaskip frá lastaboyum úti á oljuleiðunum. Skipini sigla aftur og fram millum havnirnar í Evropa og oljupallarnar úti í Norðsjónum. Og nú verður eisini meira selt á fremmandum marknaðum, m. a. í USA av tí at reinsverkið í Mongstad er víðkað.

Men Statoil var ikki bert hugað at vera ráoljuleverandørur - finna olju og taka hana upp. Tá felagið keypti Esso í Danmark og Svøríki miðskeiðis áttatiárin, vaks marknaðarroktin á smá-sølumarknaðinum - bensin,

diesel og brennolja - sum Statoil frammanundan átti við olju- og bensinfelagnum Norol í Noregi, munandi.

Keldurnar nøktu tørv-in langt inn í næstu øld

Eitt nýtt felag er sum heild meira ágrýtið enn eitt eldri felag. Týðligt var, at Esso vildi sleppa sær burtur seinastu árin áðrenn Statoil tók um endan.

Seinastu árin hevði Esso amerikanskar stjórar. Ongar nýggjar ilógur vórðu gjørdar. Bert sparast. Og tað darvaði søluni. So komu

olju og bensini. Ein táttur, ið vigar rættiliga nógv, tá marknaðirnir verða bornir saman, er tungoljan til SEV.

- Hvussu nøktu tit kundatørvin kring landið?

- Vit hava goymslur ymsastaðni kring landið. Stórar goymslur í Havn, Söldarfjørði og í Sørvági. Í lötuni byggja vit stóra goymslu á Tvøroyri, sum verður lögur um ársskiftið. Í Nólsoy, Vági, Vestmanna og í Fuglafjørði hava vit minni tangar. Í Klaksvík og í Hvannasundi hava vit eisini havt tangar. Í Klaksvík eru okkara niðurlagdir, tí

Lagar seg eftir oljuprisinum. Dýrari oljan er, lægri er oljugjaldið. Aðrastaðni, eitt nú í Danmark, er oljugjaldið fast.

28 fólk eru í føstum starvi hjá Statoil. Síðan eru 10 bilførarar, 5-6, sum reinsa oljufyringar og tætt tilknýti er at oljuservicestøðunum, men tað eru privatpersonar, sum reka tær. Statoil hevur sáttmála við hesar um at lata pumpur, skilti og ymsar vørur at selja.

Tíðirnar merkjast

- Fólk hava í dag minni av

»Esso Söldarfjørð« royndartúr 1951 undir týskum flaggi.

Søren Christiansen, stjóri í Pt. Statoil, Føroyar.

Mendi: Danil Thomas

boðini í 1986 um, at Esso var selt og at Statoil hevði keypt. Og tá kom broyting í beinanveg. Tað vísti seg, at Statoil var virkið felag við miðvísium sölupolitikki fyri eyga.

At kalla øll oljan, seld verður í Føroyum, kemur úr Norðsjónum - bæði tann Statoil flytur inn og tann, hini oljufelagini flyta inn. Og nóg mikið er av olju í Norðsjónum mong ár inn í 21. øld.

Søren Christiansen visir á, at í 1980 varð sagt, við tí kunnleika, ein hevði um oljukeldurnar í Norðsjónum tá, at nóg mikið var av olju 20 ár fram í tíðina, men tá vit so koma til 1990, verður aftur sagt, at keldur eru, sum nøkta tørvin 20-25 ár fram í tíðina.

Tað verður leitað og funnið. Vit hava kanska olju 30-40 ár afturat úr teimum keldum, vit beint nú hava kunnleika um, sigur hann.

Flutningurin

Fyrr vóru bert tvey oljufelag í Føroyum, Esso og Shell, sum seldu brennolja. Seinni er Oljufelagið Føroyar komið aftrat.

Søren Christiansen sigur, at Statoil í 1990 hevði mestu søluna av bæði gass-

har nøktar Shell oljutørvin.

Aðrastaðni verður olja flutt við tangabilum. Bilførarar, sum sjálvir eiga bilar, hava flutt oljuna fyri okkum í Havn. Söldarfjørði og Sørvági hevur Statoil sínar egnu bilar og bilførarar.

Og so hava vit oljutangabátin »Stathav« í innanoyggjasigling. Ein høvudsuppgevan hjá bátinum er eisini at bunkra skip. Tørvurin at flyta olju til goymslurnar minkar so hvørt stóra goymslurnar verða útbýgdar og vegasamband kemur millum einstøku plássini.

Men støðugt er neyðugt at flyta olju til útoyggjarnar og á vitaplássini, sigur Søren Christiansen.

Dagliga

Oljuna fær Statoil til Føroya við stórum tangaskipum, á goymslurnar í Havn, Söldarfjørði og í Sørvági. Og um eitt ár kann goymslan á Tvøroyri eisini taka móti. Skipini sigla uml. 3. hvørja viku við 6000 tonsom av olju og bensini.

Tað kostar 260 \$ tonsið at flyta oljuna inn. Uttan oljugjald kostar liturin kr. 1,63, við oljugjaldi 2,25 kr. Oljugjaldið er skiftandi

tøkum peningi enn fyri trim-um árum síðan. Hvussu gongst at gjalda olju og tænastu?

Jú, vit merkja sanniliga, at tað stendur á hjá fólkum at fáa endarnar at røkka. Tað er líkasam fólk fingur ein skelk í juli 1989 tá bundna tvungna uppsparingin varð sett í gildi. Eftir tað merkti vit týðiliga, at tað leið long tíð inntil fólk høvdu regulerað brúkið samsvarandi inntøkunum, men í dag haldi eg, at fólk prioritera

ódrvisi - tey seta neyðuga peningin av til olju, streym og telefon, so eg haldi ikki, at vit sum heild hava nóg stóri trupulleikar at fáa pengar inn enn áður, sigur Søren Christiansen.

Gjalda fólk ikki, er lætt hjá TFL, SEV og oljufelagunum at skruva fyri. Og hetta vilja tey flestu ikki, tí tey kunnu ikki vera telefon, streym og hita fyri uttan. So má ein ferð til Mallorca heldur bíða.

Annars ber til at gera gjaldsavtalur við okkum, um fólk hava trupult við at gjalda. Tað er altíð best fyri allar partar at tala um viðurskiptini heldur enn at senda áminningar og at lata eina inkassosak spyrjast burturúr, sigur Søren Christiansen.

